

Reflexe a filosofie / Filosofie a reflexe

Chceme-li se filosoficky zabývat reflexí, musíme si hned od počátku uvědomit několik věcí. Především to znamená plně vědět, že zabývat se reflexí a její povahou nelze jinak než v reflexi, skrze reflexi, prostřednictvím reflexe. A za druhé musíme vědět, že reflektovat reflexi, tj. podrobit reflexi ještě další (maximálně kritické) reflexi, představuje aktivitu filosofickou, a že žádná věda, tedy ani psychologie, nemůže být dostačující náhradou reflexe reflexe. Třetí a poslední věc, kterou musíme podržet na paměti, že ona úzká sepijatost filosofie a reflexe: filosofie je svým bytostným určením, svou bytostnou povahou, svým bytostným údělem reflexí (i když nikoliv každá reflexe může být chápána již jako filosofická). To má zase některé závažné důsledky. Především to znamená, že každý pokus, kriticky prozkoumat povahu reflexe, znamená nutně nejenom práci bytostně filosofickou, nýbrž myšlenkovou práci, která se musí zabývat povahou samotné filosofie. Zabývat se kompetentně reflexí zajisté může jen filosof jakožto filosof, ale věcně to nutně znamená zabývat se samotnou filosofií jako tím, co filosofa činí filosofem, nebo jinak řečeno, zabývat se tím, čím se filosof stává filosofem, totiž filosofováním. Naše téma, jímž je reflexe, náleží tedy do oné zvláštní subdisciplíny, jakou se nemůže vykázat žádná z odborných věd, ale již disponuje jediná filosofie, totiž subdisciplíny, v níž se filosofie zabývá sebou samotnou. Jestliže tedy platí, že se filosofie zásadně může zabývat čímkoliv, tj. jakýmkoliv tématem, jestliže se tedy může zabývat nejenom jakýmkoliv tématem, jež náleží do oboru nějaké speciální vědy, ale také onou speciální vědou samotnou (což je téma, které se vymyká odborné kompetenci této speciální vědecké disciplíny), pak tím nejpozoruhodnějším důsledkem je právě konstituce oné filosofické subdisciplíny (a každá filosofická subdisciplína je celou filosofií, nikoliv pouhou její částí), jejím rozhodujícím tématem je filosofie sama. Filosofovat o reflexi znamená proto nutně reflektovat samo filosofii, takže filosofování o reflexi se stává filosofováním o filosofii.

(Praha, 950824-3.)